

Za gospodarje

Maribor, dne 13. oktobra 1937

Gospodarsko razmerje med našo državo in Nemčijo

(Izjava predsednika vlade dr. Milana Stojadinovića)

V Dubrovniku v Dalmaciji je bilo dne 29. septembra zaključeno četrto zasedanje stalnega jugoslovansko-nemškega gospodarskega odbora. Namen tega odbora je, da urejuje vsa trgovsko-politična vprašanja med našo državo in Nemčijo ter medsebojne izmenjave blaga. Omenjenega dne je bil v Dubrovniku podpisan zapisnik dogovorov med nami ter Nemci. O zaključku dubrovniških pogajanj je podal naš predsednik vlade tole važno pojasnilo:

Razvoj svojih gospodarskih stikov z Nemčijo moramo stalno spremljati z budno pozornostjo, in sicer zaradi široke možnosti, ki jo ima nemški trg za naš izvoz. Nemčija zavzema v našem izvozu in uvozu že tretje leto prvo mesto. Tudi posledice tega izvoza za našo proizvodnjo in naše cene so takšne, da smemo po pravici posvečati našim in nemškim gospodarskim stikom posebno zanimanje.

Po drugi strani so nekatere tehnične težave, ki so se pojavljale v zadnjih treh letih v medsebojnem prometu, in sicer zaradi klirinške (obračunske) podlage medsebojnih plačilnih odnošajev in ki so precej motile medsebojno sodelovanje, še bolj poudarile pomen nadaljnega razvoja gospodarske izmenjave med Jugoslavijo in Nemčijo. Zato zasluži tudi nedavno končano delo četrtega zasedanja stalnega jugoslovansko-nemškega gospodarskega odbora v Dubrovniku meseca septembra, da se pri njem nekoliko bliže pomudimo. Predvsem je treba ugotoviti, da se je dosedanja bojazan zaradi občasnega naraščanja naših klirinških ali obračunskih terjatev proti Nemčiji, kar je močno motilo potek medsebojne gospodarske izmenjave, izkazala za precej neosnovano in pretirano. Povečani sezonski izvoz je povzročal neizbežna aktivna obračunska plačila. Vendar so se z uvedbo ustrežajočih ukrepov prej ali slej zmanjševala in so v zadnjem času ce-

lo prešla v pasivo, kakršna je ravno trenutno. Zato moramo s tem pojavom računati tudi v bodoče, ker je neločljivo zvezan s klirinškim (obračunskim) temeljem plačil. Nikakor pa mu ni treba pripisovati večjega pomena kakor mu dejansko gre. Saj skušata obe stranki skrbeti v prvi vrsti za ravnovesje svojega plačilnega prometa in proučujeta zato od časa do časa ukrepe, ki so v danem trenutku najprimernejši.

Vprašanje ravnovesja v plačilnem prometu je bilo glavni predmet razgovorov tega zasedanja v Dubrovniku. Pri tej priliki so ugotovili, da je za čas lanskega zasedanja v Dresdenu v Nemčiji, torej pred enim letom, znašal naš aktivni klirinški saldo 10 milijonov nemških mark, da je nato marca 1937 narasel na 34 milijonov in da je sedaj padel na 13 milijonov nemških mark.

Po drugi strani smo v zadnjih mesecih postali v blagovnem prometu z Nemčijo pasivni. Čeprav na ta način nismo dosegli popolnega ravnovesja, vendar so se plačilna aktiva in blagovna pasiva vsaj deloma krila.

Da preprečimo nadaljnje nesoglasje v plačilnem prometu, smo se dogovorili, naj se tudi v bodoče vplačila v Berlinu ravnajo po vplačilih v Belgradu, z drugimi besedami, da se naj naš izvoz v Nemčijo ravna po našem uvozu iz Nemčije. V ta namen bodo za naš izvoz v Nemčijo izdajali strogo toliko deviznih (deviza = šek za plačilo v tujem denarju) dovoljenj, kolikor jih stanje našega uvoza dopušča. Seve, najbolj bi ustregli izravnavi plačilnega prometa in boljši vnovčitvi izvoza z ugodnejšim razvojem tečaja marke, ki je doslej bolj pospeševal uvoz na škodo našega izvoza v Nemčijo.

V dubrovniškem dogovoru prihaja do izraza tudi neko novo prizadevanje, in sicer želja, naj bi v bodoče preprečili enostranski razvoj jugoslovanskega izvoza, ki je v zadnjem času dovoljeval močnejši izvoz enega proizvoda na račun drugih. V tem oziru smo se dogovorili, naj med glav-

nimi skupinami naših izvoznih proizvodov, kamor spadajo žitarice in živalski proizvodi, les in sirovine, ohranijo naravnejši odnosi, ki bodo upoštevali koristi obeh dežel.

Za izvoz našega lesa v Nemčijo smo to pot dosegli ugodnejše pogoje, ki prinašajo v ta izvoz, ki je bil doslej le slučajen in začasen, večjo stalnost in točnost.

Prav tako smo uredili izvoz raznih sirovin, kar bo takisto pospešilo ravnovesje našega izvoza.

Končno so dale tudi nemškemu tujskemu prometu v našo deželo novo pobudo s povečanjem doseganja vsote od 500.000 na 700.000 nemških mark mesečno. To pomeni precejšnje izboljšanje potniškega prometa napram dosedanjemu.

Razen teh bolj načelnih vprašanj je dubrovniški dogovor uredil tudi mnoga druga tehnična vprašanja našega izvoza in uvoza. Poskrbeli smo, da se dosedanji medsebojni promet še poglobi, še lepše uredi in ustali, kakor pa da bi skušali nasilno še bolj povečati svoj uvoz in izvoz. Doslej doseženi kontingenti in možnosti izvoza so namreč že tolikšni, da nas lahko zadovolje. Zato je bilo bolj važno, da smo skušali doseči pravilnejše in mirno poslovanje plačilnega prometa in preprečiti nadaljnjo možnost enostranskega izvoznega razvoja. Če se bo dubrovniški dogovor v tem oziru obnesel, tedaj bo prinesel v medsebojne gospodarske stike poleg obstoječega poleta še več načrtnega dela in stalnosti.

Vprašanja in odgovori

Pongrac Vonk in drugi delavci podjetja Perger. Pišete, da Vam je delodajalec vrnil prispevke, katere ste plačali v bratovsko skladišnico, ki jo je on vodil, da Vas sedaj noče sprejeti nobena druga bratovska skladišnica in da Vam prispevki, vplačani v letih 1922 do 1927, niso bili vrnjeni. — To stvar smo zaenkrat spravili pred Delavsko zbornico v Ljubljani. Upamo, da bo ona učinkovito poskrbela za varstvo, odnosno dosego Vaših pravic. Ako v doglednem času ne bo zadeva rešena, nam sporočite, da Vam damo eventualna potrebna nadaljnja navodila. — Na Vašo pritožbo, zakaj Vam hitreje ne odgovorimo, Vas opozarjamo, da prihaja stalno mnogo vprašanj, da v vrstnem redu odgovarjamo, a radi pomanjkanja prostora odgovori

ne morejo biti preje objavljeni nego faktično so.

Nabava viničarske knjižice. M. N. v G. Vprašate, kje bi mogli dobiti viničarsko knjižico z natisnjenim viničarskim redom. — Take viničarske knjižice je izdala Tiskarna sv. Cirila v Mariboru ter jih prodaja v vseh svojih prodajalnah po 4.50 din. Odstopili smo ji Vašo prošnjo, naj Vam pošlje dve.

Kakšna vabila se morejo frankirati kot tiskovina? Z. L. v P. Hoteli ste oddati na pošti hektografirana vabila frankirana le kot tiskovine, pa je uradnik zahteval frankiranje kot pisma, češ, da za omenjena vabila ne velja znižano frankiranje (kot tiskovina). Vprašate, ali je postopek uradnika pravilen. — Po našem mnenju, ki je v skladu z mnenjem upravnika pošte v Mariboru, je vabila, katera ste nam poslali v pogled, smatrati za tiskovine. Saj gre — kot določajo predpisi — za razmnožke, napravljene na papirju na mehaničen način. Prosite upravnika Vašega poštnege urada, naj prečita razlago k členu 19 pod drugim odstavkom na str. 31 Pravilnika za izvrševanje poštne službe iz leta 1928. Ako svojega stališča ne bo spremenil, ga vprašajte, na kak način bi naj po njegovem mnenju vabila razmnoževali, da jih bo smatral za tiskovine. Ako Vam ne dela težkoč, odnosno bi šlo za približno enako zamuden in ne dražji način, se morda — nujno potrebno baš ni — prilagodite njegovemu mnenju. Sicer pa napravite pritožbo na poštno ravnateljstvo v Ljubljani. Opozarjamo Vas na določbo, da je treba najmanj dvajset enakih vabil istočasno oddati, in sicer poštному uslužbencu neposredno!

Odškodnina za posekano drevje radi električne napeljave. I. R. v Č. Falska elektrarna bo zgradila elektrovod k Sv. Lovrencu, ki bo tekel tik ob meji Vašega posestva. Ne da bi Vas kdo kaj vprašal, so posekali že kakih 100 kv. metrov Vašega gozda ter nameravajo posekati tudi več sadnega drevja. Ponujajo Vam le malenkostno odškodnino. Vprašate, kako odškodnino bi zahtevali in kaj naj ukrenete, da boste dobili odgovarjajočo odškodnino; ali imate kakšno prednost pri odmeri odškodnine pred večjimi posestniki. — Falska elektrarna bi si sicer morala izposlovati dovoljenje upravne oblasti, preden je začela sekati Vaše drevje, ker pa bi to

dovoljenje skoro gotovo dobila z ozirom na zakon, ki dovoljuje zaradi postavljanja elektrovodov in prid občekoristnim podjetjem razlašanje privatne imovine ali ustanavljanje služnosti v breme privatne svojine, se v tem pogledu ne izplača ničesar ukreniti, zlasti ko Vam gre najbrž le za višino odškodnine. Glede višine odškodnine določa že § 365 obč. drž. zakona, da mora biti primerna, to se pravi, da Vas mora odškodovati za vso imovinskopravno škodo, torej Vam pritiče tudi odšlih dobiček. Ako je Falska elektrarna postopala temeljem razlastitvene odločbe upravne oblasti in se glede višine odškodnine niste z njo sporazumeli, bi smeli Vi šele po preteku enega leta po pravomočnosti razlastitvene odločbe predlagati, da sodišče v nepravdnem postopku določi odškodnino. Ako pa je elektrarna postopala samolastno brez predhodne oblasne dovolitve, jo lahko takoj z redno tožbo tožite na plačilo primerne odškodnine. Sodišče bo zaslišalo izvedence in svojo odločbo v glavnem uprlo na njih mnenje. Kaka prednost pred večjimi posestniki Vam pri odmeri odškodnine ne pritiče. — Odgovarjati že kar v prvi številki po prejemu vprašanja nam ni mogoče radi obilice vprašanj in vršnega reda.

Plačilo bolniških oskrbnih stroškov za polnoletno hčerko. F. H. v P. Ste zadolžen mali posestnik, plačujete 111 din letnega neposrednega davka, bolnišnica Vas tirja na plačilo oskrbnih stroškov za Vašo polnoletno hčerko, ki je brez Vaše vednosti šla z ubožnim spričevalom v bolnišnico in vprašate, kaj naj storite, ko Vam bolnišnica grozi s tožbo. — Res določa zakon o bolnišnicah, da plačujejo bolnišnične pristojbine bolniki sami ali drugi, ki so po zakonu za to zavezani, razen če občina potrди, da tega ne zmorejo. Ako odgovarjajo Vaše navedbe o premoženjskem stanju resnici, upamo, da Vam bo občina dala potrdilo, da tudi Vi ne zmorate plačila navedenih stroškov. Po obč. drž. zakonu morajo starši v primeru, da so njihovi, čeprav polnoletni otroci brez sredstev, skrbeti za njih nujno vzdrževanje in spadajo bolnišnični stroški, ako so bili potrebni, vsekakor k vzdrževanju.

Dolg pri trgovcu iz leta 1934. K. M. pri Sv. A. Leta 1934 ste se morali zadolžiti, ker Vam je pogorelo gospodarsko poslopje in ste ga na novo postavili. Sedaj Vas up-

nik potom odvetnika terja na povračilo celega dolga in vprašate, ali ima pravico Vas tožiti, koliko bi znašali stroški in kakšno pravico bi imeli Vi na sodišču. — Ako niste dogovorili ob najetju posojila kakega daljšega roka za povračilo, Vas sme upnik terjati in seve tudi tožiti, da mu ga sedaj vrnete, ker ne spada pod zaščito. Enostavna tožba na povračilo posojila 9000 din stane s pooblastilom in koliki 233.50 din, prvi narok, ako pride do zamudne ali priznalne sodbe, 251.50 din (s koliki vred), ako bi se pa sporno razpravljalo: 494 din (všteto kolke); torej v prvem primeru skupaj 485 din, v drugem skupaj 727.50 din. Na sodišču smete iznesti, kar spada k sporu in je pravno relevantno. V Vašem primeru bi prišel v poštev le eventuelen dogovor, da bo upnik čakal na povračilo, odnosno da njegova terjatev še ni zapadla v plačilo.

Jamstvo za živinsko hibo. M. K. pri Sv. A. Vprašate, ali prodajalec krave, pri kateri ste po nakupu in prevzemu ugotovili metulno bolezen, res po preteku 42 dni ni več dolžan vzeti krave nazaj. — Občji državljanski zakon določa, da mora dotičnik, ki hoče zahtevati jamčenje, ako gre za hibo pri živini, svojo pravico sodno uveljaviti v šestih tednih, sicer je tožba ugasnila. Potemtakem res ne boste mogli prodajalca prisiliti, da bi vzel kravo nazaj (in vrnil kupnino).

Živinski potni list. Isti. Prodajalec krave Vam ni izročil živinskega potnega lista in ga še tudi na Vaše ponovne zahteve ni izročil. — Živinski potni list je dokaz, odnosno potrdilo o lastnini, izvoru in zdravju izvestne živali. Lastnik mora imeti živinski potni list za vsako žival, če prenese lastninsko pravico do te živali na koga drugega, če goni žival na sejem, če jo odpravlja v drugo občino. Upravna oblast kaznuje prodajalca in kupca, ako prodajalec ob sklenitvi kupoprodajne pogodbe ne izroči živinskega potnega lista kupcu. Z ozirom na navedeno smetamo po našem mnenju odstopiti od pogodbe, ako prodajalec vzlic danemu roku ni izročil živinskega potnega lista, ker je smatrati, da pogodbe ni izpolnil, ko z živino ni hkratu izročil njenega potnega lista. Na ta način bi se lepo iznebili bolne krave vzlic zamujenemu 42 dnevemu roku.

Poravnava škode vsled splašenja konja. Isti. Vozili ste se s kolesom pravilno po

svoji desni strani, ob nekem ovinku ste srečali enovprežni voz, ki je peljal napačno po svoji levi strani tako, da je konj zadel ob Vaše kolo, vsled česar ste padli, konj se je tega ustrašil, zdirjal po cesti in ob sunku v drevo zlomil oje. Vprašate, ali ste res dolžni plačati odškodnino lastniku voza, ki to zahteva. — Ker Vas ne zadene nikako krivda, marveč le onega, ki je voz napačno vodil po svoji levi strani ceste, niste dolžni plačati nikake odškodnine.

Banovinska kmetijsko-gospodinjska šola v Svecini, p. Zg. Sv. Kungota, prične 8. novembra novo šolsko leto, ki traja do 1. oktobra prihodnjega leta. V šolo se sprejemajo samo kmečka dekleta. Med šolskim letom ni nikakih počitnic. Učenke ostanejo v zavodu, kjer se vrši tudi pouk. Namen šole je izobraziti dekleta za dobre kmečke gospodinje, jim vcepiti veselje do kmečkega dela in jih ohraniti kmečki hiši. Temu primerno je usmerjen tudi pouk, ki obsega: verouk, vzgojeslovje, gospodinjstvo, hranoslovje, gospodinjsko dopisje, higijeno, živinorejo (govedorejo, prašičjerejo, perutninarstvo), mlekarstvo, vrtnarstvo, sadjarstvo, poljedelstvo, zadružništvo, kmetijsko-gospodinjsko knjigovodstvo, veterinarstvo, čebelarstvo; posebno pa se učenke vadijo kuhanja, šivanja, pranja, pletenja, preje, urejevanja hišnih prostorov in raznih gospodinjskih in gospodarskih del, ki so potrebna vsaki dobri kmečki gospodinj. Dekle, ki želi stopiti v šolo, mora biti stara najmanj 16 let, popolnoma zdrava, нравno neoporečna. Lastnoročno pisani in z desetdinarskim banovinskim kolkom kolkovani prošnji naj priloži: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. zadnje šolsko spričevalo, 4. нравstveno spričevalo, 5. zdravniško spričevalo, 6. obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo stroške šolanja, kolkovano s štiridinarskim banovinskim kolkom; 7. premoženjski izkaz z uradno navedbo zemljiškega davka (potrjeno od davčne uprave) ter gospodarskega stanja staršev ali njih namestnikov. Prošnje za sprejem je treba poslati najkasneje do 17. oktobra naravnost vodstvu banovinske kmetijsko-gospodinjske šole v Svecini, p. Zg. Sv. Kungota, kjer ali odkoder se na željo lahko dobe še nadaljnja pojasnila.

Cene živini in mesu na Kranjskem

Sejmsko poročilo iz Kranja 4. oktobra: Voli prve vrste 6.50 din za 1 kg, druge vrste 5.50, tretje vrste 5 din, telice prve vrste 6.50, druge vrste 5.50, tretje vrste 5; krave prve vrste 5.50, druge vrste 5, tretje vrste 4.50; teleta prve vrste 8.50, druge vrste 7; prašiči špeharji 9, pršutarji 8. — Goveje meso I, prednji del 10, zadnji del 12, II. vrste prednji del 8, zadnji del 10, III. vrste prednji del 7, zadnji del 9; svinjina 16, svinjska mast 18, slanina suha 18—20 din za 1 kg.

Ljubljanski živinski sejem 6. oktobra: prignanih je bilo (v oklepajih število prodanih glav) 56 (20) konj, 49 (20) volov, 34 (9) krav, 18 (14) telet, 9 (4) prašičev in 197 (47) prašičkov za rejo. Cene so bile: voli prve vrste 5.50—6, druge vrste 4.75—5.25, tretje vrste 4—4.50; krave debele 4—5.50, klobasarice 2.50—3.50, teleta 7—8, prašiči 5.50—7 din za 1 kg žive teže; prašički za rejo 140—240 din komad; konji po kakovosti 400—3500 din komad.

Sejmska in tržna poročila

Mariborski svinjski sejem 8. oktobra. Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 240 svinj. Cene so bile: mladi prašiči 5—6 tednov 70 do 100 din, 7—9 tednov 85—105, 3—4 mesece 130—170, 5—7 mesecev 210—340 din, 8—10 mesecev 350—440, eno leto 620—780 din; kilogram žive teže 6—7.50 din, kilogram mrtve teže 9—11 din. Prodanih je bilo 105 svinj.

Sejem v Ptaju. Prignanih je bilo 300 konj, 172 volov, 824 krav, 44 bikov, 100 juncev, 199 telic, 6 telet, skupaj 1645 glav. Povprečne cene za različne vrste na sejmihi 7. in 21. septembra so bile (vse za kilogram žive teže): debeli voli 5—5.50, poldebeli 4—4.75, plemenski 4—4.50, biki za klanje 3.40—5.30, telice za klanje 4 do 5.50, klavne debele krave 4.50—5.25, klobasarice 2.50—3, plemenske 3.50—4.50 din, mlada živina 3.75—4.50, teleta 5—6.25; svinje plemenske 5.50—6.25, poldebele za zakol 6—7 din. Prodanih je bilo 727 komadov, od teh za izvoz v Avstrijo pet konj, v Italijo 13 volov.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!